

законодавства Європейського Союзу» [4]). [3] Але цей Закон стосується лише одного конкретного виду адаптації (адаптації законодавства), а не правової адаптації взагалі, котра є терміно-поняттям, яким можуть позначатися усі випадки прилаштування (за допомогою різних методів) суміщуваних правових систем у процесі та в результаті інтеграції взагалі, і Європейської інтеграції, особливо. При цьому варто наголосити, що правова адаптація не має сенсу поза інтеграцією, так само, як інтеграція, неможлива без правової адаптації.

Список використаних джерел

1. Інтеграція. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Європейська інтеграція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Інтеграційний процес: засади правового регулювання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1372/92/>
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 29. Ст. 367.

ГОЛУБЄВА П. Ю.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри цивільного процесу, доктор юридичних наук, професор

МІСЦЕ СПОЛУЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СЕРЕД ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З МНОЖИННІСТЮ ОБ'ЄКТА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Зобов'язання посідають одне з центральних місць у цивілістичній доктрині, а зобов'язальні правовідносини є ключовими в цивільному обороті, оскільки визначають його динаміку. Об'єктом зобов'язання є те, на що спрямовані права й обов'язки учасників зобов'язання, тобто ті дії, здійснення яких (чи утримання від яких) кредитор має право вимагати від боржника.

Можна виділити три види зобов'язань з множинністю об'єкта зобов'язання:

1. Зобов'язання з простою множинністю об'єкта — сполучні («соединительные» — рос., за термінологією цивілістів XIX — початку XX століття) зобов'язання.
2. Альтернативні зобов'язання (*obligatioalternativa*).
3. Факультативні зобов'язання (*obligatiofacultativa*).

Так, В. І. Голєвинський називав зобов'язання з множинністю предмета (ми говоримо про множинність об'єкта) складними зобов'язаннями, що відрізняються від простих зобов'язань, зважаючи на те, чи має воно предметом тільки одне задоволення, або ж два окремі задоволення, або більше. Окремі задоволення можуть бути визначені трояким чином, а саме:

1) кожне з цих задоволень слідує кредиторіві й кожне обтяжує боржника. У цьому разі складне зобов'язання розпадається на стільки простих зобов'язань, скільки в договорі позначено задоволень;

2) два задоволення можуть бути вказані таким чином, що тільки одне з них слідує кредиторіві з боку боржника, тобто або одне, або інше, або одне й інше разом. У цьому разі зобов'язання називається розділовим («разделительным» — рос.), *obligatioalternativa*;

3) з двох задоволень, зазначених у договорі, одне тільки складас головний предмет зобов'язання, інше ж призначається з тією метою, щоб полегшити сплату, *infacultatesolutionis*; внаслідок чого головний об'єкт зобов'язання може бути замінений іншим, і тому таке зобов'язання називається «заменительным» (рос.), *obligatiofacultativa* [1, с. 203–204].

З трактуванням першої групи, що виділив В. І. Голєвинський, ми не згодні, оскільки тут мається на увазі зобов'язання з декількома об'єктами, всі з яких мають бути виконані, назвемо їх — зобов'язання з простою множинністю об'єкта. Хоч іноді вважають, що зобов'язання з множинністю об'єкта не є цілним зобов'язанням, а розпадаються на стільки зобов'язань, скільки є об'єктів, але таке розділення виглядає штучним, зобов'язання навіть із множинністю об'єктів є єдиним, з однаковим складом учасників, що пов'язані єдиною метою (у широкому сенсі, оскільки в кожній стороні своя мета, наприклад отримати у власність майно з однієї сторони та отримати зустрічне надання з іншої сторони), яка досягається виконанням зобов'язання в цілому.

Як розділити зобов'язання з договору міни будинку на декілька менш цінних предметів? Якщо визнати, що зобов'язання передати ці предмети розпадається на декілька зобов'язань, то яким чином сторона, що має передати будинок, виконає декілька виниклих зобов'язань? Навіть у тих зобов'язаннях, де таке розділення можливо, воно не буде відповідати інтересам сторін, які із своїх міркувань їх об'єднали. Саме виконання у сукупності всіх передбачених дій можливо, що для сторін є найважливішою умовою виникнення зобов'язання. Наприклад, покупець бажає купити декілька творів мистецтва, але за умови, що йому потрібні обов'язково всі обумовлені твори, інакше в нього взагалі нема зацікавленості в покупці. Один твір як такий не буде відповідати подальшим запланованим кредитором цілям використання предмета покупки. Якщо штучно розділити це зобов'язання, то, передавши одну картину, продавець буде вимагати оплати, при цьому відмовившись від подальшого надання обумовлених творів, а покупець не зможе

повернути свої гроші (віддавши картину), оскільки це буде тлумачитися як одностороння відмова від зобов'язання (окремого зобов'язання з купівлі-продажу однієї картини).

Тому зобов'язання з множинністю об'єктів мають бути визнані єдиним зобов'язанням. При цьому вони не відносяться до зобов'язань з певизначеним змістом, на відміну від зобов'язань альтернативних та факультативних.

Зобов'язання з простою множинністю об'єкта (сполуччі зобов'язання) відрізняються тим, що об'єктом їх є декілька дій, які має виконати боржник у повному обсязі без права вибору виконати ту або іншу дію, боржник повинен виконати всі дії.

Д. І. Мейер вважав, що сполучні зобов'язання не становлять собою нічого особливого: в юридичному відношенні все одно — чи одну, чи декілька дій особа зобов'язується вчинити. Можна, мабуть, кожну дію розділити на декілька — на цілий ряд дій. Тому й зобов'язання, в яких предметом видаються декілька дій, обумовлюються точно так само, як і зобов'язання, предмет яких складає одну дію [2, с. 126]. Ми повністю згодні з ученим та розглядаємо ці зобов'язання, тільки щоб підкреслити відмінності альтернативних та факультативних зобов'язань від зобов'язань, які мають декілька об'єктів, всі з яких мають бути надані кредиторів без вищатку.

При цьому належним виконанням сполучного зобов'язання, що має погасити його, повинно визнаватися тільки таке, що включатиме здійснення всіх передбачених договором чи законом дій боржника. Якщо ж боржник виконає тільки одну або декілька з визначених дій, але не всі передбачені дії, зобов'язання має бути визнано порушенням зі застосуванням відповідних наслідків порушення зобов'язання.

Список використаних джерел

1. Голевинский В. О происхождении и делении обязательств / В. Голевинский. – Варшава : Тип. О. Бергера, 1872. – 310 с.
2. Мейер Д. И. Русское гражданское право : в 2 ч. – М. : Статут, 1997. – Ч. 2 (по испр. и доп. 8-му изд. – СПб., 1902). – 455 с. – (Сер.: Классика российской цивилистики).